

ВІДГУК ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА

кандидата педагогічних наук, доцента Головач Наталії Василівни на дисертаційну роботу **Кондратюк Юлії Вікторівни** за темою:
«Удосконалення управління інтелектуальним капіталом будівельних підприємств»,
представленої на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 «Економіка», галузі знань 05 – Соціальні та поведінкові науки

Актуальність обраної теми дослідження та її зв'язок з державними програмами

Тема дисертаційного дослідження *Кондратюк Юлії Вікторівни* є актуальною та важливою на сучасному етапі. Сучасна будівельна галузь характеризується високою складністю, динамізмом та конкурентоспроможністю. І в цих умовах будівельним підприємствам необхідно постійно інноваційно розвиватися та впроваджувати нові технології та методи роботи. Від управління інтелектуальним капіталом залежить ефективність управління персоналом, використання ресурсів, зростання продуктивності праці, мінімізація витрат та оптимізація виробничих процесів. Управління інтелектуальним капіталом є головним фактором розробки та впровадження стратегій розвитку, які підтримують інноваційні підходи та стабільний розвиток підприємства. Технології та інновації можуть допомогти підприємствам підвищити свою ефективність та конкурентоспроможність.

Розвиток інтелектуального капіталу має вплив не лише на функціонування підприємства, але й на соціальний аспект, створюючи сприятливі умови для співпраці та співробітництва між учасниками будівельної галузі. Дослідження цієї проблематики спрямоване на прогнозування потужностей будівельних підприємств, оцінку змін та глибокий аналіз прийнятих рішень. Отже, ефективне управління інтелектуальним капіталом є ключовим для підвищення інноваційності і конкурентоспроможності в цій галузі.

Дисертаційна робота виконана в межах науково-дослідної роботи

відповідно до напрямку наукової діяльності кафедри економічної теорії, обліку та оподаткування Київського національного університету будівництва і архітектури: «Проблеми генезису економіки інтелектуально-інноваційного капіталу» (№ держреєстрації 0120U000356) та «Удосконалення організації та методології обліку, аудиту та оподаткування в умовах формування економіки інтелектуально-інноваційного капіталу» (№ держреєстрації 0119U000533), в яких здобувачка брала участь як виконавець.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Основні положення дисертації є науково обґрунтованими та аргументованими. Всі рекомендації авторки сформульовані на основі аналізу отриманих теоретико-практичним шляхом отриманих результатів дослідження.

Висновки до розділів та загальні висновки є узагальненим звітом з елементами аналізу щодо поступового виконання завдань із реалізації мети щодо вивчення, удосконалення та якісного перетворення предмета наукового дослідження.

Структура дисертації логічна, матеріали розділів викладено відповідно до мети і поставлених завдань, висновки є результатами дослідження, що відповідають завданням дисертаційної роботи.

Наукова новизна отриманих результатів

Варто зазначити важливі наукові рішення, які запропоновані в процесі досліджень і визначають новизну дисертації:

удосконалено: трактування категорії «інтелектуальний капітал будівельного підприємства»; структурну модель інтелектуального капіталу будівельних підприємств; поняття «управління інтелектуальним капіталом будівельного підприємства»;

обґрунтовано: розподіл підприємств в сфері будівництва на окремі типи з урахуванням виділення окремих компонентів інтелектуального капіталу

(людського, клієнтського, організаційного, структурного капіталів, об'єктів інтелектуальної власності, марочного капіталу);

дістало подальшого розвитку: методика оцінки інтелектуального капіталу будівельних підприємств; розроблена Концепція стратегії удосконалення управління розвитком інтелектуального капіталу будівельних підприємств; розроблена функціонально-структурна модель удосконалення управління розвитком інтелектуального капіталу будівельних підприємств. Впровадження рекомендацій у розробленій моделі розглядається на чотирьох рівнях: управлінському (створення і збереження конкурентних переваг, розвиток інновацій та підвищення вартості будівельного підприємства на ринку), виробничому (максимізація використання інтелектуальних ресурсів та досягнення стратегічних цілей підприємства в цій сфері), фінансовому (забезпечення ефективного фінансування розвитку інтелектуального капіталу та створення стійкої конкурентної переваги на ринку будівельних послуг), прогнозування результатів (ефективне планування та удосконалення стратегії управління і розвитку, максимізація прибутковості та забезпечення розвитку конкурентної переваги будівельного підприємства на ринку).

Дисертація *Ю. В. Кондратюк* за рівнем наукової новизни, змістом, логікою викладення матеріалу, проведеними узагальненнями, висновками та пропозиціями є самостійним завершеним науковим дослідженням, яке містить вирішення актуальної наукової проблеми.

Практичне значення отриманих результатів

Завдяки комплексному науковому дослідженню проблем формування інтелектуального капіталу на будівельних підприємствах були покращені теоретичні концепції та надані обґрунтовані рекомендації щодо розробки та впровадження економіко-аналітичних інструментів для оцінки стану використання інтелектуального капіталу в цих підприємствах. Зокрема, результати цього дослідження було успішно впроваджено на прикладі ТОВ «КЛАД - 2009» у процесі розробки програм розвитку персоналу з

урахуванням методологічних підходів до оцінки інтелектуального капіталу та створення концепції інноваційної системи, а також у ТОВ «Будівельна Компанія «СТАНДАРТ» для правильного відображення нематеріальних активів у фінансовій звітності. Зокрема, окремі компоненти дослідження було впроваджено під час виконання науково-дослідних робіт Київським національним університетом будівництва і архітектури (довідка про впровадження № 473 від 29.08.2023 р.).

Повнота викладу наукових результатів у опублікованих працях та апробація результатів досліджень

Основні результати викладені у дисертаційній роботі, було опубліковано у 19 друкованих працях. З яких 1 стаття - у міжнародному виданні, що індексується у наукометричних базах даних Scopus; 6 статей - у вітчизняних фахових виданнях (усі індексуються у міжнародних базах даних); 12 тез доповідей на конференціях.

Кількість та обсяг опублікованих праць дозволяють зробити висновок щодо повноти висвітлення результатів дисертаційного дослідження як у публікаціях, так і при апробації на конференціях державного та міжнародного рівня.

Оцінка структури дисертації мови та стилю викладення

Дисертаційна робота складається із анотації, вступу, трьох розділів, висновків та пропозицій, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг роботи становить 192 сторінки комп'ютерного тексту, містить 18 таблиць, 36 рисунків.

Назва дисертаційної роботи повною мірою відповідає змісту та отриманим результатам представленим до захисту відповідно до спеціальності 051 «Економіка».

Дисертаційна робота структурована і відповідає послідовності виконання поставлених задач дослідження та досягненню поставленої мети.

У вступі: обґрунтовано актуальність дисертаційної роботи, визначено об'єкт та предмет дослідження, сформульовано мету та вказано завдання необхідні для її досягнення, наведено та розкрито наукову новизну та практичну цінність отриманих результатів, зазначено особистий внесок здобувачки та наведено дані про апробацію результатів дисертації.

У першому розділі авторкою розкрито теоретико-методичне забезпечення ефективного управління інтелектуальним капіталом будівельних підприємств: наведено генезис сутнісної характеристики інтелектуального капіталу; представлено теоретико-аналітичний базис оцінки компонентів інтелектуального капіталу будівельних підприємств; визначено методичні аспекти управління інтелектуальним капіталом будівельних підприємств в контексті забезпечення сталого розвитку.

У другому розділі досліджено аналіз стану управління інтелектуальним капіталом вітчизняних будівельних підприємств: проведено аналіз особливостей формування та використання інтелектуального капіталу будівельних підприємств; зроблено оцінку передумов формування та ефективного використання інтелектуального капіталу будівельних підприємств; здійснено аналіз факторів активізації складових інтелектуального капіталу будівельних підприємств.

У третьому розділі розроблено пріоритетні напрями удосконалення управління інтелектуальним капіталом будівельних підприємств: обґрунтовано методику інформаційно-аналітичного забезпечення системи управління інтелектуальним капіталом будівельних підприємств; розроблено методику інтегральної оцінки ефективності системи управління інтелектуальним капіталом будівельних підприємств; запропоновано стратегічні напрями удосконалення управління розвитком інтелектуального капіталу будівельних підприємств.

Загальні висновки в повній мірі відображають зміст наукових та практичних результатів та відповідають поставленим задачам.

*Зауваження, дискусійні положення, та рекомендації до змісту
дисертації:*

1. В тексті зустрічаються деякі невідповідності. Так, зокрема, у розділі 1.1 здобувачкою зазначено, що «в останні роки значно збільшилась роль будівельних корпорацій та інших підприємницьких структур в формуванні та примноженні людського капіталу» (с.37). Водночас в розділі 2.3 зроблено висновок, що «частка нематеріальних активів у сукупній вартості активів не перевищує 0.312%, ... Також варто відзначити, що більшість підприємств зовсім не інвестують в створення нематеріальних активів» (с.141).

2. Здійснений у п. 1.2 моніторинг методів оцінки інтелектуального капіталу підприємства варто було б доповнити узагальненою оцінкою переваг та недоліків кожного методу та власним баченням автора щодо оцінювання інтелектуального капіталу.

3. Беручи до уваги запропоновану автором в п. 1.2 структуру інтелектуального капіталу підприємства, представлену людським, організаційним, соціальним та марочним капіталами, доречно було б виділити «гудвіл». Відповідно з врахуванням зарубіжного досвіду для забезпечення користувачів (як зовнішніх, так і внутрішніх) необхідною інформацією, гудвіл також доцільно відображати у звіті про людський капітал.

4. Більше уваги варто було б приділити аналізу зарубіжної практики управління інтелектуальним капіталом будівельних підприємств (п. 2.3).

5. В розділі 2 аналіз статистичних даних має різний динамічний інтервал. Так, для аналізу умов формування інтелектуального капіталу (розділ 2.1), аналізу динаміки вартості нематеріальних активів будівельних підприємств (розділ 2.3) використовуються показники 2018-2022 рр. водночас галузевий аналіз ґрунтується на даних 2017- 2021 рр. (табл. 2.5 - 2.7, рис.2.16 - 2.17).

6. Погоджуючись з висновком щодо недостатності інформаційної бази для аналізу стану розвитку інтелектуального капіталу, слід водночас зауважити, що витрати на діагностику інтелектуального капіталу значні, проте в дисертаційній роботі не наведено обґрунтування доцільності таких витрат.

7. В розділі 3.3 авторкою обґрунтовані етапи удосконалення управління розвитком інтелектуального капіталу будівельних підприємств, визначені завдання впровадження системи управління знаннями персоналу, наведені пропозиції щодо удосконалення управління розвитком інтелектуального капіталу. Незважаючи на те, що висновки дослідження містять цінні результати та пропозиції, але вони могли б бути більш повними. Розширення кількості пропозицій було б доречним, оскільки вони мають потенціал для вирішення актуальних проблем, зокрема внутрішньовиробничого, дуального навчання, тощо.

Наявні в дисертаційній роботі зауваження та дискусійні положення характеризують авторський підхід та не знижують її загальної позитивної оцінки.

***Відповідність дисертації вимогам «Порядку присудження ступеня
доктора філософії...»***

Дисертаційна робота за актуальністю, обсягом, стилем та мовою викладення відповідає вимогам МОН України та «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12.01.2022 р, а саме пунктам 5, 6, 7, 8, 9.

Загальний висновок

Дисертація здобувачки ***Кондратюк Юлії Вікторівни*** на тему: ***«Удосконалення управління інтелектуальним капіталом будівельних підприємств»*** є завершеною науково-кваліфікаційною працею у якій наведено та обґрунтовано результати проведених досліджень, що вирішують поставлені задачі відповідно до мети досліджень, відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про

присудження ступеня доктора філософії (Постанова КМУ від 12.01.2022 р. № 44), а її авторка *Кондратиук Юлія Вікторівна* заслуговує присудження їй наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 «Економіка», галузі знань 05 – Соціальні та поведінкові науки, а дисертація заслуговує позитивної оцінки.

Офіційний опонент:

кандидат педагогічних наук, доцент,
професор кафедри управління персоналом
та економіки праці

ПрАТ «ВНЗ «Міжрегіональної
Академії управління персоналом»

Н. В. Головач